

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΕΝ. Δ/ΝΣΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤ/ΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΕΧΝ. ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ**

Αθήνα 22 Ιουλίου 2008
Αρ. Πρωτ. 46096

Ταχ. Δ/ση : Σταδίου 27
Ταχ. Κώδικας : 101 83 Αθήνα
Πληροφορίες : Γ.Περδικάκης
Τηλέφωνο : 213 1364035
Fax. : 213 1364716

ΠΡΟΣ : 1. Τις Περιφέρειες της Χώρας
α.Δ/νσεις Αυτ/σης & Αποκ/σης
Έδρες τους στις Περιφέρειες
β.Δ/νσεις Τοπ.Αυτ/σης & Δ/σης
Έδρες τους στους Νομούς
2. Τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις
της Χώρας
Έδρες τους στους Νομούς

Αριθμ. Εγκυκλίου : 32

ΘΕΜΑ: Αποδοχή της αρ.323/2008 γνωμοδότησης του Νομικού Συμβούλου του Κράτους.

Σας κοινοποιούμε συνημμένα σε φωτοαντίγραφο την αρ.323/2008 γνωμοδότηση του Γ' Τμήματος του Νομικού Συμβούλου του Κράτους, το περιεχόμενο της οποίας αποδεχόμαστε.

Σύμφωνα με την ανωτέρω γνωμοδότηση, στην κατά το άρθρο 7 του Ν.3481/2006 (ΦΕΚ 162 Α'), έννοια της συντήρησης από τους Ο.Τ.Α. Α' και Β' Βαθμού των οδών της αρμοδιότητάς τους, περιλαμβάνεται η αποκατάσταση των βλαβών του οδοστρώματος και των στοιχείων ασφαλείας της οδού (στηθαία, νησίδες ασφαλείας σήμανση κ.ο.κ.).

Η αρμοδιότητα των Ο.Τ.Α. Α' Βαθμού για απομάκρυνση πάσης φύσεως αντικειμένων μετά την πρόκληση ατυχημάτων, απορρέει αφενός μεν από τις διατάξεις των άρθρων 75 στοιχείο Ι περιπτ.(β) αριθμ.4 και περ.(γ) αριθμ.4 του Ν.3463/2006 (ΦΕΚ 114 Α'), στις οποίες προβλέπεται αρμοδιότητά τους για την καθαριότητα των κοινοχρήστων χώρων περιλαμβανομένων των οδών, καθώς και για τη λήψη μέτρων για την αποφυγή δυσμενών επιδράσεων στην ασφάλεια της κυκλοφορίας, αφετέρου δε από τις διατάξεις του άρθρου 10 παρ.1 του Ν.2696/1999 «Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας» (ΦΕΚ 57 Α'), με τις οποίες ανατίθεται στις υπηρεσίες οι οποίες είναι αρμόδιες κατά το νόμο για τη συντήρηση των οδών και η αρμοδιότητα για την διασφάλιση και την επίβλεψη της απρόσκοπτης και ασφαλούς διεξαγωγής της κυκλοφορίας στις οδούς ευθύνης τους και την αποφυγή δημιουργίας κινδύνων ή ζημιών από τη δημόσια κυκλοφορία, σε τρίτα πρόσωπα ή έννομα αγαθά.

Για τους Ο.Τ.Α. Β' Βαθμού, αντίστοιχες αρμοδιότητες για τις οδούς ευθύνης τους, απορρέουν από το συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 8 παρ.1 του Π.Δ/τος 30/1996 «Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης» (ΦΕΚ 21 Α') και του άρθρου 10 παρ.1 του Ν.2696/1999 (Κ.Ο.Κ.) (ΦΕΚ 57 Α').

Παρακαλούμε οι Περιφέρειες να κοινοποιήσουν το ταχύτερο τη παρούσα εγκύκλιο με τη συνημμένη σε αυτή γνωμοδότηση στις υπηρεσίες και υπαλλήλους που ασχολούνται με τα θέματα αυτά και στους Ο.Τ.Α. Α΄ Βαθμού της χωρικής αρμοδιότητάς τους, για ενημέρωση και πιστή εφαρμογή.

Επίσης οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις παρακαλούνται να κοινοποιήσουν τη παρούσα εγκύκλιο με τη συνημμένη σε αυτή γνωμοδότηση σε όλα τα υπηρεσιακά τους όργανα που έχουν την ευθύνη παρακολούθησης της κατάστασης των οδών αρμοδιότητάς τους.

Την εγκύκλιο μπορείτε να την αναζητήσετε και στον δικτυακό τόπο του ΥΠ.ΕΣ.: www.ypes.gr

Συνημμένα:

Φωτ/φο της αρ.323/2008
γνωμοδότησης του Ν.Σ.Κ.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΑΘΑΝ.ΝΑΚΟΣ

Κοινοποίηση:

1. Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
Ακαδημίας 68
106 78 ΑΘΗΝΑ
2. ΚΕΔΚΕ
Γενναδίου 8 κ' Ακαδημίας 65
106 73 ΑΘΗΝΑ
3. ΕΝΑΕ
Μεσογείων 15
115 26 ΑΘΗΝΑ

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Υπουργού
2. Γραφείο Υφυπουργού
3. Γραφείο Γεν.Γραμματέα
4. Γραφείο Νομικού Συμβούλου
5. Γεν.Δ/νσεις του Υπουργείου
6. Δ/νσεις του Υπουργείου
(με την παράκληση προς τη Δ/νση
Μηχ/σης και ΗΕΣ να την αναρτήσει
δικτυακό τόπο του ΥΠ.ΕΣ.)
7. Δ.Τ.Υ./Α',Β',Γ',Δ',Ε',ΣΤ'
σε δεκαοκτώ (18) αντίγραφα

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ υπ' αριθ. 323/2008
ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Γ' ΤΜΗΜΑΤΟΣ**

Συνεδρίαση της 10ης Ιουνίου 2008

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Γεώργιος Πουλάκος, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Μέλη: Πασχάλης Κισσούδης, Νικόλαος Μαυρίκας, Νικηφόρος Κανιούρας, Ιωάννης Τρίαντος, Αλέξανδρος Καραγιάννης, Ιωάννης Διονυσόπουλος, Ανδρέας Χαρλαύτης, Ασημίνα Ροδοκάλη, Παναγιώτης Παναγιωτουνάκος, Νομικοί Σύμβουλοι.

Εισηγήτρια: Φωτεινή Δεδούση, Πάρεδρος ΝΣΚ (γνώμη χωρίς ψήφο)

Αριθ. Ερωτ: Το με αριθμό 13393/4.3.2008 έγγραφο του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Εσωτερικών (Γενική Δ/ση Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Δ/ση Τεχνικών Υπηρεσιών).

**Περίληψη
Ερωτήματος:** Εάν εμπίπτει στην έννοια της συντήρησης οδών, ο καθαρισμός και η αποκατάσταση της επιφανείας των οδοστρωμάτων μετά την πρόκληση τροχαίων ατυχημάτων, καθώς και η απομάκρυνση πάσης φύσεως αντικειμένων επ' αυτών, στις περιπτώσεις που η αρμοδιότητα συντήρησης ανήκει σε ΟΤΑ Α' ή Β' βαθμού, σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν. 3481/2006 και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθείσες διατάξεις

Επί του ανωτέρω ερωτήματος το Τμήμα γνωμοδότησε ως ακολούθως:

Ι. Α. Σύμφωνα με το άρθρο 102 παρ. 1 του Συντάγματος: «1. Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού. Υπέρ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης συντρέχει τεκμήριο αρμοδιότητας για τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Νόμος καθορίζει το εύρος και τις κατηγορίες των τοπικών υποθέσεων, καθώς και την κατανομή τους στους επιμέρους βαθμούς. Με νόμο μπορεί να ανατίθεται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης η άσκηση αρμοδιοτήτων που συνιστούν αποστολή του κράτους 2. (...)»

Β. Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 5 του ΠΔ της 25/28 Νοεμ. 1929 «Περί κωδικοποίησης των περί κατασκευής και συντηρήσεως οδών κειμένων διατάξεων» (ΦΕΚ Α' 421):

«Άρθρο 1. 1. Αι οδοί του Κράτους διαιρούνται εις εθνικάς, επαρχιακάς και δημοτικάς ή κοινοτικάς και αγροτικάς.

Άρθρο 5. 1. Η κατασκευή και συντήρησις των εθνικών οδών βαρύνει αποκλειστικώς το Κράτος. 2. Η κατασκευή και συντήρησις των επαρχιακών οδών βαρύνει τον προϋπολογισμόν των κατά τα ανωτέρω συσταθησομένων ειδικών ταμείων κατά νομόν. 3. Η κατασκευή και συντήρησις των δημοτικών και κοινοτικών οδών βαρύνει τους οικείους δήμους και κοινότητας».

Γ. Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 1, 5 και 6 του Ν. 3155/1955 «Περί κατασκευής και συντηρήσεως οδών» (ΦΕΚ Α' 63), όπως ισχύει:

«Άρθρο 1. Αι οδοί της χώρας διακρίνονται εις: α) Εθνικάς, Επαρχιακάς και γ) Δημοτικάς ή Κοινοτικάς.

Άρθρο 5. Υπόχρεοι προς κατασκευήν, ανακαίνισιν-συντήρησιν οδών
1. Αι εθνικαί οδοί κατασκευάζονται, ανακαίνιζονται και συντηρούνται υπό του Κράτους δια της Υπηρεσίας των Δημοσίων Έργων. (...) 2. Αι επαρχιακαί οδοί κατασκευάζονται, ανακαίνιζονται και συντηρούνται υπό των Ταμείων Οδοποιίας των Νομών. 3. Αι Δημοτικά και Κοινοτικά Οδοί

κατασκευάζονται, ανακαινίζονται και συντηρούνται υπό των οικείων Δήμων και Κοινοτήτων. 4.(...)

Άρθρο 6. 1. Το εν εκάστω Νομώ υφιστάμενον Ειδικόν Ταμείον Επαρχιακής Οδοποιίας, μετονομάζεται εφ' εξής εις ταμείον Οδοποιίας, φέρον το όνομα του Νομού και σκοπόν έχον την κατασκευήν, ανακαίνισιν, συντήρησιν και εκμετάλλευσιν των εν αυτώ κατά το άρθρον 3 Επαρχιακών Οδών. (...). 2. (...). 3. (...). 4. Τα υφιστάμενα κατά την ισχύν του παρόντος Ειδικά Ταμεία Μονίμων Οδοστρωμάτων, πλην του των Αθηνών, καταργούνται, αι δε ανειλημμένοι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα ως και η περιουσία αυτών περιέχονται εις το Ταμείον Οδοποιίας του οικείου Νομού. Η αρμοδιότης των καταργουμένων ΕΤΜΟ ως προς την κατασκευήν, συντήρησιν ή ανακαίνισιν μονίμων οδοστρωμάτων ανήκει εφεξής εις τον κατά το άρθρ. 5 του παρόντος υπόχρεων».

Δ. 1. Σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 1 του ΠΔ 30/1996 «Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης» (με το οποίο κωδικοποιήθηκαν τα άρθρα 3 παρ. 1 και 58 παρ. 1 Ν. 2218/94, 5 παρ. 1, 2 και 3, 6 παρ. 15, 24 και 25 Ν. 2240/94, 14 παρ. 4α Ν. 2273/1994): «1. Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων νομαρχιακού επιπέδου ανήκει στις Ν.Α. Στις Ν.Α. περιέρχονται όλες οι σχετικές αρμοδιότητες των Νομαρχών και των νομαρχιακών υπηρεσιών, με εξαίρεση τις αρμοδιότητες σε θέματα δημόσιας περιουσίας και τις αρμοδιότητες: α. Των Υπουργείων Εθνικής Αμυνας, Εξωτερικών, Οικονομικών και Δικαιοσύνης. β. Της εποπτείας των Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού του Υπουργείου Εσωτερικών. γ. Της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας. δ. Των Συνοριακών Σταθμών Υγειονομικού Κτηνιατρικού Ελέγχου (Σ.Υ.Κ.Ε.) του Υπουργείου Γεωργίας. (...)»

2. α. Σύμφωνα με το άρθρο 75 του Ν. 3463/2006 «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων» (ΦΕΚ Α' 114), το οποίο ισχύει από 1.1.2007:

«Άρθρο 75. Αρμοδιότητες. Ι. Οι δημοτικές και οι κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής

της τοπικής κοινωνίας. Οι αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων αφορούν, κυρίως, τους τομείς: α) Ανάπτυξης, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως: α) (...) β) Περιβάλλοντος, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως: 1.(...) 2.(...) 3.(...) 4. Η καθαριότητα όλων των κοινόχρηστων χώρων της εδαφικής τους περιφέρειας, (...) γ) Ποιότητας Ζωής και Εύρυθμης Λειτουργίας των Πόλεων και των Οικισμών, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως: 1.(...) 2.(...) 3.(...) 4. Η ρύθμιση της κυκλοφορίας, ο καθορισμός πεζοδρόμων, μονοδρομήσεων και κατευθύνσεων της κυκλοφορίας, η απομάκρυνση εγκαταλελειμμένων οχημάτων και γενικότερα η λήψη μέτρων για την αποφυγή δυσμενών επιδράσεων στην ασφάλεια της κυκλοφορίας, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

β. Στο άρθρο 24 παρ. 1 του προϊσχύσαντος Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων [ΠΔ 410/1995 (ΦΕΚ Α' 231)] οριζόταν: «(...) Στην αρμοδιότητα των δήμων και των κοινοτήτων ανήκουν ιδίως: α) (...) β) (...) γ) Η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία: Ι) (...) έργων δημοτικής και κοινοτικής οδοποιίας, πλατειών, γεφυρών (...)».

3. Εξ' άλλου, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 3 στοιχείο Α και το άρθρο 6 παρ. 3 περ. α' και 5 του Ν. 2503/1997, όπως ισχύει:

«Άρθρο 5. Διάρθρωση. Η Περιφέρεια διαρθρώνεται ως εξής:

- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας.
- Γενική Διεύθυνση Περιφέρειας.
- Τμήμα Π.Σ.Ε.Α. (...) 2. (...)

3. Η Γενική Διεύθυνση Περιφέρειας συγκροτείται :

Α. Από τις Διευθύνσεις : α) (...) β)(...) γ) Δημόσιων Έργων, δ) Ελέγχου Κατασκευής Έργων, ε) Ελέγχου Συντήρησης Έργων, στ) (...) ι)(...). Οι ανωτέρω οργανικές μονάδες, με την επιφύλαξη των διατάξεων των περιπτώσεων α, γ' και δ' της παρ. 10 του άρθρου 6, έχουν τοπική αρμοδιότητα ολόκληρη την Περιφέρεια και έδρα τους την έδρα της Περιφέρειας. (...).

Άρθρο 6: Διευθύνσεις με τοπική αρμοδιότητα την Περιφέρεια 1. (...) 2.(...) 3. (...) Η Διεύθυνση Δημόσιων Έργων συγκροτείται από τα παρακάτω επτά (7) Τμήματα : "Τμήμα Συγκοινωνιακών Έργων (...)

Οι αρμοδιότητες των Τμημάτων της Διεύθυνσης Κατασκευής Εργων είναι:

α) Τμήμα Συγκοινωνιακών Εργων. Η συγκέντρωση και η εισήγηση για την κατάρτιση προσχεδίων προγραμμάτων εκτέλεσης έργων. Όλα τα θέματα έργων που χαρακτηρίζονται ως γενικότερης σημασίας σύμφωνα με την παρ. 2 περ. δ' του άρθρου 1 του ν. 3200/1955 και κάθε αρμοδιότητα που σχετίζεται με την εκτέλεση έργου σε επίπεδο Περιφέρειας. Όλα τα θέματα σχετικά με τις μελέτες συγκοινωνιακών έργων, κατασκευές συγκοινωνιακών έργων, μελέτες και κατασκευές εργασιών συντήρησης συγκοινωνιακών έργων. (...)

5. Η Διεύθυνση Ελέγχου Συντήρησης Εργων και αρμόδια για τη συντήρηση τοπικών βελτιώσεων και τη συντήρηση του υφισταμένου οδικού δικτύου, τη μελέτη και εκτέλεση σήμανσης και σηματοδότησης, καθώς και τη συντήρηση του πάσης φύσεως μηχανικού εξοπλισμού.

Η Διεύθυνση Ελέγχου Συντήρησης Εργων συγκροτείται από τα παρακάτω τρία (3) Τμήματα:

- Τμήμα Συντήρησης
- Τμήμα Σήμανσης, Σηματοδότησης και Ηλεκτροφωτισμού
- Τμήμα Εξοπλισμού και Διαχείρισης

Οι αρμοδιότητες των Τμημάτων της Διεύθυνσης Ελέγχου Συντήρησης Εργων είναι:

α) Τμήμα Συντήρησης. Η μελέτη και η εκτέλεση ή η επίβλεψη εκτέλεσης των εργασιών συντήρησης και βελτίωσης του οδικού δικτύου, αρμοδιότητάς της. β) (...)

Ε. Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν. 3481/2006 «Τροποποιήσεις διατάξεων περί Εθν. Κτηματολογίου, Δημ. Εργων, Μελετών κλπ» (ΦΕΚ Α' 162):

«Άρθρο 7. Συντήρηση οδών. 1. (...) 2. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Εργων καθορίζονται οι οδοί του Νομού Αττικής που έχουν πρωτεύουσα σημασία για την κυκλοφορία των οχημάτων και τα ολοκληρωμένα τμήματα των αυτοκινητοδρόμων που ανήκουν στην αρμοδιότητα των υπηρεσιών της Γενικής Γραμματείας

Δημόσιων Εργών του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Εργών. 3. Με αποφάσεις των κατά τόπους αρμόδιων Γενικών Γραμματέων των Περιφερειών της Χώρας, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη την απόφαση της παραγράφου 2 και εκδίδονται εντός έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος της και δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζονται οι οδοί που ανήκουν στην αρμοδιότητα συντήρησης των υπηρεσιών της οικείας Περιφέρειας και των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων. Αρμόδιοι προς συντήρηση όλων των υπόλοιπων δημόσιων οδών είναι οι δήμοι και οι κοινότητες, ο καθένας μέσα στα όρια της διοικητικής του περιφέρειας. 4. Για την εφαρμογή των παραγράφων 2 και 3, ως "συντήρηση" νοείται η αποκατάσταση των βλαβών του οδοστρώματος και των στοιχείων ασφαλείας της οδού (στηθαία, νησίδες ασφαλείας, σήμανση κ.ο.κ.), επιφυλασσομένων των διατάξεων που ισχύουν κάθε φορά για την αρμοδιότητα και τις ευθύνες των Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας. Την υπηρεσία που έχει κατά τα ανωτέρω την αρμοδιότητα συντήρησης των οδών βαρύνει η υποχρέωση και η δαπάνη ηλεκτροφωτισμού τους, σύμφωνα με τις ισχύουσες τεχνικές προδιαγραφές. Με τις διατάξεις του παρόντος δεν θίγονται οι αρμοδιότητες που αφορούν την καθαριότητα της επιφάνειας των οδών. 5. Οι αρμόδιες για τη συντήρηση των οδών υπηρεσίες υποχρεούνται να ελέγχουν, τουλάχιστον ανά δεκαπενθήμερο, τις οδούς της αρμοδιότητάς τους, για τη διαπίστωση βλαβών του οδοστρώματος και των λοιπών στοιχείων ασφαλείας της οδού και να καταγράφουν τα ευρήματα σε ειδικό βιβλίο, που τηρείται με ευθύνη του Προϊσταμένου τους. Τα όργανα της Ελληνικής Αστυνομίας υποχρεούνται να ειδοποιούν αμέσως και εγγράφως τις αρμόδιες για τη συντήρηση των οδών υπηρεσίες, για την ύπαρξη βλαβών του οδοστρώματος και των στοιχείων ασφαλείας των οδών που υποπίπτουν στην αντίληψή τους και εκθέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια των χρηστών της οδού. Κάθε ενδιαφερόμενος πολίτης μπορεί να προβαίνει επίσης σε γραπτή ειδοποίηση των αρμόδιων για τη συντήρηση υπηρεσιών, με οποιοδήποτε μέσο (όπως ιδίως τηλεομοιοτυπία, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, ταχυδρομική επιστολή), η οποία καταχωρίζεται από τις ως άνω υπηρεσίες στο τηρούμενο ειδικό βιβλίο. 6. Η

αρμόδια προς συντήρηση της οδού υπηρεσία υποχρεούται να πραγματοποιήσει με όργανά της αυτοψία της βλάβης, μέσα σε δύο (2) εργάσιμες ημέρες αφότου λάβει με οποιονδήποτε τρόπο γνώση αυτής και να συντάξει συνοπτική έκθεση περί της έκτασης και του είδους της και της ύπαρξης ή μη ανάγκης άμεσης αντιμετώπισης. Εφόσον κατά την αυτοψία διαπιστωθεί επικινδυνότητα της βλάβης για την οδική ασφάλεια, λαμβάνονται άμεσα από τους διενεργούντες την αυτοψία τα απαραίτητα μέτρα για την προσωρινή της αποκατάσταση, εφόσον αυτή είναι δυνατή, άλλως για την οριοθέτηση και την κατάλληλη σήμανσή της, προς αποφυγή ατυχημάτων. Η αποκατάσταση των βλαβών που κρίνονται επικίνδυνες για την οδική ασφάλεια ολοκληρώνεται υποχρεωτικά εντός δέκα (10) ημερών από τη διενέργεια της αυτοψίας. Οι ενέργειες της παραγράφου αυτές καταγράφονται σε ειδικό Πρωτόκολλο Αντιμετώπισης Βλάβης, το οποίο συντάσσεται και υπογράφεται από τον υπάλληλο ή τους υπαλλήλους που ορίστηκαν υπεύθυνοι κατά τα ανωτέρω και θεωρείται από τον αρμόδιο προϊστάμενο της υπηρεσίας. Η μη τήρηση των υποχρεώσεων αυτής και της προηγούμενης παραγράφου με υπαιτιότητα των αρμόδιων οργάνων συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα.

7. Οι επιχειρήσεις και οι Οργανισμοί Κοινής Ωφελείας, όπως ιδίως η Ε.Υ.Δ.Α.Π. Α.Ε., η Δ.Ε.Η. Α.Ε., ο Ο.Τ.Ε. Α.Ε., η Δ.Ε.Π.Α. Α.Ε., οι δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης και τα νομικά ή φυσικά εν γένει πρόσωπα που εκτελούν έργα επί των οδών, υποχρεούνται να αποκαθιστούν πλήρως τις τομές και παντοειδείς φθορές του οδοστρώματος και των λοιπών στοιχείων ασφαλείας των οδών, εντός της προθεσμίας που αναγράφεται στην άδεια που εκδίδει η αρμόδια για τη συντήρηση της οδού υπηρεσία κατά την παρ. 3 του άρθρου 47 του ν. 2696/1999 (Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας - ΦΕΚ 57 Α') και η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τις δέκα (10) ημέρες από του πέρατος των εργασιών, επί των τμημάτων των οδών τα οποία παραδίδονται στην κυκλοφορία. Αν δεν αποκατασταθούν οι βλάβες και τομές του οδοστρώματος ή δεν αποκατασταθούν εντέχνως και επαρκώς, κατά την κρίση του οικείου φορέα συντήρησης της οδού, ο φορέας αυτός υποχρεούται να αποκαταστήσει τη βλάβη εις βάρος και για λογαριασμό του προσώπου για λογαριασμό του

οποίου εκτελείται το έργο και περαιτέρω να βεβαιώσει και εισπράξει τη σχετική δαπάνη κατά τις διατάξεις είσπραξης των δημοσίων εσόδων. 8. Οι διατάξεις του παρόντος δεν επηρεάζουν την κατάταξη και χαρακτηρισμό των οδών και τις συνέπειες που απορρέουν από την κατάταξη, κατά τις ισχύουσες διατάξεις».

ΣΤ. Κατ' εξουσιοδότηση των διατάξεων του άρθρου 7 του Ν. 3481/2006, εκδόθηκαν:

1. Η με αριθμό Δ17α/06/52/Ν443/20.3.2007 απόφαση Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ «Καθορισμός των οδών του Ν. Αττικής και των ολοκληρωμένων τμημάτων των αυτοκινητοδρόμων, που η συντήρηση τους ανήκει στην αρμοδιότητα των υπηρεσιών της Γ.Γ.Δ.Ε./ΥΠΕΧΩΔΕ» (ΦΕΚ Β' 398/21.3.2007).

Σύμφωνα με το σημείο Β.1. του άρθρου μόνου της απόφασης αυτής: «Β. 1. Στην έννοια της "συντήρησης" των οδών περιλαμβάνεται ιδίως α) η αποκατάσταση φθορών και βλαβών του οδοστρώματος, της οριζόντιας και κατακόρυφης σήμανσης και του ηλεκτροφωτισμού, β) η συντήρηση και ο καθαρισμός φυτευμένων νησίδων και πρανών, γ) ο καθαρισμός των ανισόπεδων διαβάσεων και η συντήρηση των αντλιοστασίων τους, δ) η συντήρηση του εξοπλισμού ασφαλείας της οδού όπως τα στηθαία ασφαλείας και ε) η προσαρμογή στην τελική επιφάνεια του οδοστρώματος τόσο των εσχάρων των φρεατίων υδροσυλλογής, όσο και των καπακιών των φρεατίων επίσκεψης των υποκειμένων δικτύων ομβρίων. Στην συντήρηση δεν περιλαμβάνονται τα πεζοδρόμια, τα οποία συντηρούνται κατά τις οικείες διατάξεις από τους οικείους Ο.Τ.Α. 2. Ο καθαρισμός και η συντήρηση των εσχάρων των φρεατίων υδροσυλλογής, των καπακιών των φρεατίων επίσκεψης, του σώματος των φρεατίων υδροσυλλογής, των συνδετηρίων αγωγών των φρεατίων αυτών με το υφιστάμενο δίκτυο ομβρίων, των φρεατίων επίσκεψης, καθώς και των αγωγών του δικτύου ομβρίων, πραγματοποιείται με αρμοδιότητα των υπηρεσιών της Γ.Γ.Δ.Ε./ ΥΠΕΧΩΔΕ ως κατωτέρω: (...) Για τον καθαρισμό και την συντήρηση του δικτύου ομβρίων στις υπόλοιπες οδούς την ευθύνη την έχουν οι φορείς που έχουν και την ευθύνη συντήρησης τους. 3.(...).»

2. Με βάση την εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 7 του Ν. 3481/2006 και την προαναφερθείσα απόφαση του ΥΠΕΧΩΔΕ, εκδόθηκαν:

α. Η με αριθμό 15400/ΟΙΚ/26.9.2007 (ΦΕΚ Β' 1932) απόφαση του Γ. Γ. Περιφέρειας Πελοποννήσου «Καθορισμός των οδών της Περιφέρειας Πελοποννήσου που η συντήρησή τους ανήκει στην αρμοδιότητα των Υπηρεσιών της Περιφέρειας Πελοποννήσου και των Υπηρεσιών των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων».

Με το άρθρο μόνο της απόφασης αυτής ορίσθηκε, μεταξύ άλλων: «Α. Καθορίζουμε τις οδούς που συντηρεί η Περιφέρεια Πελοποννήσου όπως περιγράφονται στον επισυναπτόμενο Πίνακα 1. Περιφερειακό Οδικό Δίκτυο. Β. Καθορίζουμε τις οδούς που συντηρούν οι Νομ. Αυτοδιοικήσεις των νομών της Περιφέρειας Πελοποννήσου όπως περιγράφονται στους επισυναπτόμενους πίνακες: Γ. (...) Δ. (...). Δ. ΛΟΙΠΕΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ 1. Νέες χαράξεις των Εθνικών Οδών (Ε.Ο. (και Επαρχιακών Οδών) (Επ.Ο.) όταν αποδίδονται στην κυκλοφορία, τα αντίστοιχα τμήματα των παλαιών Ε.Ο. περιέρχονται αυτοδίκαια στη συντήρηση της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης εντός των ορίων της οποίας ανήκουν και των Επ.Ο. στη συντήρηση του Δήμου ή της Κοινότητας εντός των ορίων της διοικητικής του περιφέρειας της οποίας ανήκουν. 2. Τμήματα παλαιών Ε.Ο. που αντικαθίστανται με νέες χαράξεις των Ε.Ο. και τα νέα τμήματά τους αποδίδονται στη κυκλοφορία, δύνανται με απόφαση της Περιφέρειας Πελοποννήσου, να περιέρχονται στη συντήρηση του Δήμου ή της Κοινότητας εντός των ορίων της διοικητικής του Περιφέρειας της οποίας ανήκουν. 3. (...)».

β. Η με αριθμό 3841/6.11.2007 (ΦΕΚ Β' 2154) απόφαση του Γ. Γ. Περιφέρειας Θεσσαλίας «Καθορισμός οδών Περιφέρειας Θεσσαλίας που η συντήρησή τους ανήκει στην αρμοδιότητα των Υπηρεσιών της Περιφέρειας Θεσσαλίας και των Υπηρεσιών των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων».

Με το άρθρο μόνο της απόφασης αυτής ορίσθηκε, μεταξύ άλλων: «Α. Καθορίζουμε τις οδούς που η αρμοδιότητα συντήρησής τους ανήκει στη Δ/νση Ελέγχου Συντήρησης Έργων (Δ.Ε.Σ.Ε.) της Περιφέρειας Θεσσαλίας, εξαιρουμένων των τμημάτων τους που βρίσκονται εντός των εγκεκριμένων Σχεδίων πόλεων και εντός ορίων νομίμως υφισταμένων οικισμών. Β. (...) Γ.

Καθορίζουμε τις οδούς που η αρμοδιότητα συντήρησης τους ανήκει στη Δ/νση Τεχνικών Υπηρεσιών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Μαγνησίας. Δ. (...) Ε. (...) Ζ. Αρμόδιοι για τη συντήρηση όλων των υπολοίπων δημοσίων οδών καθώς και των τμημάτων των ανωτέρω αναφερομένων διαδημοτικών οδών, (μη χαρακτηρισμένων ως εθνικών και ως επαρχιακών οδών), τα οποία βρίσκονται εντός εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων ή εντός των ορίων νομίμως υφισταμένων οικισμών, είναι οι Δήμοι και οι Κοινότητες, ο καθένας εντός των ορίων της διοικητικής τους Περιφέρειας. (...).»

Ζ. Εξάλλου, στο Ν. 2696/1999 «Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας» (ΦΕΚ Α' 57), περιλαμβάνονται διατάξεις με τις οποίες προβλέπεται η, εκ μέρους των αρμοδίων για την συντήρηση των οδών υπηρεσιών, λήψη μέτρων τα οποία αποσκοπούν στην ασφάλεια της δημόσιας κυκλοφορίας.

Ειδικότερα, στα άρθρα 10 παρ. 1, 47 και 48 παρ. 1 και 3 του Ν. 2696/199, όπως ισχύει, ορίζεται:

«Άρθρο 10. Εγκατάσταση μέσων σήμανσης και σηματοδότησης. 1. Οποιος έχει τις κατά τον παρόντα Κώδικα αρμοδιότητες ή την εξουσία επί του πράγματος, επί του οποίου διεξάγεται δημόσια κυκλοφορία, υποχρεούται να λαμβάνει κάθε μέτρο, ώστε από τη δημόσια κυκλοφορία να μη δημιουργείται κίνδυνος ή ζημία τρίτων προσώπων ή άλλων έννομων αγαθών. 2. Η κατακόρυφη και οριζόντια σήμανση των οδών εκτελείται μόνο κατόπιν σχετικής μελέτης. Αρμόδιοι φορείς για την εκπόνηση έγκριση μελετών εφαρμογής, που αφορούν την κατακόρυφη και οριζόντια σήμανση των οδών (πινακίδες και διαγραμμίσεις), και για την εγκατάσταση και συντήρηση της σήμανσης αυτής είναι είτε η Γενική Γραμματεία Δημόσιων Εργών του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Εργών είτε οι υπηρεσίες της Περιφέρειας είτε οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης που τις συντηρούν, κατά περίπτωση. Οι αρμόδιες υπηρεσίες των φορέων αυτών έχουν την υποχρέωση της υλοποίησης, σε εύλογο χρονικό διάστημα, και των σχετικών αστυνομικών αποφάσεων. (...).

«Άρθρο 47. Εργασίες και εναπόθεση υλικών στις οδούς 1. Αυτοί που εκτελούν έργα και εναποθέτουν υλικά και εργαλεία στις οδούς υποχρεούνται: α) Να εκτελούν το έργο και εναποθέτουν τα υλικά και τα

εργαλεία κατά τρόπο, που να μην παρεμποδίζει την κυκλοφορία. Αν η παρεμπόδιση δεν μπορεί να αποφευχθεί επιβάλλεται να επισημαίνονται, κατά τις διατάξεις του άρθρου 9 του παρόντος Κώδικα, οι χώροι εκτέλεσης του έργου και τα υλικά. β) Να περιφράσσουν τα ορύγματα ή άλλους επικίνδυνους για την κυκλοφορία των έργων και επισημαίνουν αυτούς κατά τις διατάξεις του άρθρου 9 του παρόντος Κώδικα. 2. Απαγορεύεται η απόρριψη χωμάτων ή άχρηστων υλικών στην οδό (οδοστρώματα, ερείσματα, πεζοδρόμια, πεζόδρομους, τάφρους κ.λπ.). Για την απομάκρυνση των πιο πάνω υλικών μπορούν να εφαρμοσθούν οι διατάξεις της επόμενης παραγράφου. 3. Οποιαδήποτε τομή ή ρείσματος, πεζόδρομου ή πεζοδρομίου εθνικής, επαρχιακής, δημοτικής ή κοινοτικής οδού, η οποία είναι απαραίτητη για την κατασκευή έργου, που εκτελείται από επιχείρηση κοινής ωφέλειας, οργανισμό, νομικό ή φυσικό πρόσωπο, επιτρέπεται να γίνει μόνο ύστερα από άδεια της αρμόδιας για τη συντήρηση της οδού υπηρεσίας, η οποία θεωρείται πριν από την έναρξη των εργασιών από την αρμόδια Αστυνομική Αρχή. Στην άδεια αυτήν ορίζεται ο χρόνος μέσα στον οποίο θα ενεργείται η πλήρης αποκατάσταση της φθοράς του οδοστρώματος από την επιχείρηση ή το πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου εκτελείται το έργο. Οι αρμόδιες υπηρεσίες συντήρησης των οδών υποχρεούνται, μετά την παρέλευση της προθεσμίας η οποία ορίζεται στην άδεια, να αποκαθιστούν τις γενόμενες φθορές και να καταλογίζουν τη σχετική δαπάνη σε βάρος του οργανισμού, της επιχείρησης ή του προσώπου που εκτελεί ή για λογαριασμό του οποίου εκτελείται το έργο, κατά τις διατάξεις για την είσπραξη των δημοσίων εσόδων.

Άρθρο 48. Κατάληψη τμήματος οδού και πεζόδρομου. 1. Η προσωρινή ή διαρκής κατάληψη τμήματος του οδοστρώματος με εγκαταστάσεις ή εμπόδια απαγορεύεται, ιδιαίτερα αν με αυτά παρεμποδίζεται η κυκλοφορία, η επιτρεπόμενη στάση ή στάθμευση οχημάτων ή περιορίζεται η ορατότητα αυτών που χρησιμοποιούν τις οδούς. 2. Κατ' εξαίρεση της διάταξης της προηγούμενης παραγράφου, μπορεί να επιτραπεί σε έκτακτες περιπτώσεις ή ζώνες μικρής κυκλοφορίας εντός κατοικημένων περιοχών, αν υπάρχει αρκετός χώρος γι' αυτά, η κατάληψή τμήματος οδού με προσωρινές εγκαταστάσεις ή

εμπόδια ύστερα από άδεια των Δημοτικών ή Κοινοτικών Αρχών μετά γνώμη των αρμόδιων Αστυνομικών Αρχών».

II. Στο έγγραφο της ερωτώσας υπηρεσίας αναφέρεται ότι, ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού ζητούν διευκρινίσεις σχετικά με το εάν εμπίπτει στην έννοια της συντήρησης των οδών για τις οποίες έχουν τη σχετική ευθύνη, ο καθαρισμός και η αποκατάσταση της επιφανείας των οδοστρωμάτων μετά την πρόκληση τροχαίων ατυχημάτων, καθώς και η απομάκρυνση των πάσης φύσεως αντικειμένων επ' αυτών, όπως κλαδιών, δέντρων, νεκρών ζώων κλπ.

Κατά την ίδια υπηρεσία, οι ΟΤΑ επικαλούνται ότι οι υπηρεσίες τους δεν διαθέτουν εξειδικευμένο προσωπικό και τον απαιτούμενο μηχανολογικό εξοπλισμό. Περαιτέρω, συνδέουν το ζήτημα με το ενδεχόμενο ύπαρξης αστικών και ποινικών ευθύνων σε περίπτωση πρόκλησης νέου ατυχήματος, λόγω καθυστέρησης στην απομάκρυνση τέτοιων αντικειμένων.

Συναφώς η ερωτώσα υπηρεσία αναφέρεται σε απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος με αριθμό 6/184/16.1.2008, κατά την οποία από τις διατάξεις του Ν. 3481/2006 δεν προκύπτει υποχρέωση των ΟΤΑ να προβαίνουν σε αποκατάσταση και καθαρισμό των οδών μετά από τροχαία ατυχήματα, αλλά η αρμοδιότητα αυτή ανήκει σε φορείς που έχουν σχετική υποδομή, τεχνογνωσία και εξειδίκευση. Κατά την ίδια απόφαση, τέτοιοι φορείς είναι οι κατά τόπους Διευθύνσεις της Τροχαίας, της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας κλπ., ενώ μελλοντική μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων αυτών στους ΟΤΑ, θα έπρεπε να τελεί υπό προϋποθέσεις (όπως, περιέλευση των οδών στους ΟΤΑ σε καλή κατάσταση, απόδοση αντίστοιχου μηχανολογικού εξοπλισμού, πρόβλεψη αντίστοιχης δαπάνης και μεταφορά της στους ΟΤΑ από τον κρατικό προϋπολογισμό).

III. Με βάση όσα εκτέθηκαν το Τμήμα γνωμοδότησε ως ακολούθως, σε σχέση με το ερώτημα το οποίο τίθεται εν προκειμένω:

A. 1. Κατά την ομόφωνη γνώμη του Τμήματος, από το πλέγμα των διατάξεων των άρθρων 1 και 5 του ΠΔ της 25/28.11.1929 και των άρθρων 1, 5 και 6 του Ν. 3155/1955, συνάγεται ότι οι αρμοδιότητες για την κατασκευή, συντήρηση και ανακαίνιση των δημοσίων κοινοχρήστων οδών, ανήκουν: α) για τις εθνικές οδούς στο Ελληνικό Δημόσιο, και ειδικότερα

στην χωρικά αρμόδια Περιφέρεια, εκτός από τις αναφερόμενες στο Ν. 2503/1997 εξαιρέσεις για τμήματα του εθνικού οδικού δικτύου για τα οποία υφίσταται αρμοδιότητα της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Έργων του ΥΠΕΧΩΔΕ, β) για τις επαρχιακές οδούς στην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και γ) για τις δημοτικές και κοινοτικές στον οικείο Δήμο ή Κοινότητα.

Όμοιου ουσιαστικού περιεχομένου είναι και οι ρυθμίσεις των παρ. 2 και 3 του άρθρου 7 του Ν. 3481/2006.

2. Εξάλλου, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (άρθρο 8 παρ. 1 του ΠΔ 30/1996) και του ισχύοντος, αλλά και του προϊσχύσαντος Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (άρθρα 75 του Ν. 3463/2006 και 24 παρ. 1 του ΠΔ 410/1995, αντιστοίχως), η αρμοδιότητα για τις τοπικές υποθέσεις ανήκει στους ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού κατά τις ειδικότερες διακρίσεις των νόμων, τούτο δε είναι σύμφωνα με το τεκμήριο αρμοδιότητας των ΟΤΑ, το οποίο καθιερώνει το άρθρο 102 παρ. 1 του Συντάγματος.

Ειδικότερα στο άρθρο 75 στοιχείο Ι. περίπτ. (β) αριθ. 4 και περίπτ. (γ) αριθ. 4 του Ν. 3463/2006, ρητώς προβλέπεται αρμοδιότητα των ΟΤΑ Α' βαθμού για την καθαριότητα των κοινοχρήστων χώρων, στους οποίους περιλαμβάνονται οι οδοί, καθώς και η λήψη μέτρων για την αποφυγή δυσμενών επιδράσεων στην ασφάλεια της κυκλοφορίας, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

3. Ομοίως, με τις προεκτεθείσες ρυθμίσεις του Ν. 2969/1999 (ΚΟΚ), ανατίθενται στις υπηρεσίες οι οποίες είναι αρμόδιες κατά το νόμο για τη συντήρηση των οδών και η αρμοδιότητα για τη χορήγηση αδειών για την προσωρινή κατάληψη, καθώς και η ευθύνη για την απομάκρυνση των εμποδίων, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του λαβόντος την άδεια προς την υποχρέωση απομάκρυνσης εντός της τασσομένης προθεσμίας.

Οι αρμοδιότητες αυτές, εντάσσονται στο πλαίσιο της ευθύνης των υπηρεσιών αυτών για την διασφάλιση και την επίβλεψη της απρόσκοπτης και ασφαλούς διεξαγωγής της κυκλοφορίας στις οδούς ευθύνης τους και την αποφυγή δημιουργίας κινδύνων ή ζημιών από τη δημόσια κυκλοφορία, σε τρίτα πρόσωπα ή σε έννομα αγαθά.

4. Όπως έχει κατ' επανάληψη κριθεί νομολογιακώς, ήδη πριν την ισχύ του άρθρου 7 του Ν. 3481/2006 και με βάση τις προεκτεθείσες διατάξεις του ΠΔ της 25/28.11.1929, του Ν. 3155/1955, του προϊσχύσαντος ΔΚΚ (ΠΔ 410/1995) και του Ν. 2696/1999, με τις διατάξεις αυτές επιβάλλεται σε βάρος των ΟΤΑ, μέσα στα όρια των οποίων βρίσκονται, μεταξύ των άλλων κοινοχρήστων δημόσιων πραγμάτων, και οι δημόσιες οδοί, ρητή υποχρέωση για την κατασκευή, ανακαίνιση και συντήρησή τους. Συνέπεια της υποχρέωσης αυτής είναι ότι, οι αρμόδιοι ΟΤΑ υποχρεούνται δια των οργάνων τους να επιβλέπουν την καλή κατάσταση των οδοστρωμάτων και να αντιμετωπίζουν άμεσα και έγκαιρα προβλήματα που δημιουργούνται από την τυχόν κακή κατάσταση αυτών, ώστε να διεξάγεται ομαλά και με κάθε ασφάλεια για τα κινούμενα επί των οδών αυτών οχήματα, αλλά και πεζούς, η κυκλοφορία. Σε περίπτωση που τα αρμόδια όργανα παραλείψουν να προβούν στην συντήρηση των οδοστρωμάτων και να παρακολουθούν την καλή κατάστασή τους, με αποτέλεσμα να προκληθεί βλάβη σε διερχόμενα οχήματα ή πρόσωπα, ο οικείος ΟΤΑ ευθύνεται σε αποζημίωση, για την ζημία που αυτά υπέστησαν συνεπεία της κακής κατάστασης του οδοστρώματος. Η ευθύνη αυτή απορρέει ευθέως από το νόμο και είναι αντικειμενική, δηλαδή ανεξάρτητη από την ύπαρξη πταίσματος των αρμοδίων οργάνων (πρβλ. ΣτΕ 347/1997, ΔιοικΕφΑθ 295/1991 και αντί άλλων ΔΠΗΡΑΚΑ 186/2005, ΔΠΑ 12822/2003, ΔΠΘΕΣ 4732/1998, ΝΟΜΟΣ, ο.π. Γνωμδ ΝΣΚ 136/2006).

Β. Περαιτέρω, διαμορφώθηκαν οι ακόλουθες δύο γνώμες:

1. Κατά την γνώμη της πλειοψηφίας, η οποία σχηματίσθηκε από τον Αντιπρόεδρο ΝΣΚ και Πρόεδρο του Τμήματος Γεώργιο Πουλάκο, και τους Νομικούς Συμβούλους, Πασχάλη Κισσούδη, Νικηφόρο Κανιούρα, Ιωάννη Τρίαντο, Αλέξανδρο Καραγιάννη, Ιωάννη Διονυσόπουλο, Ανδρέα Χαρλαύτη, Ασημίνα Ροδοκάλη και Παναγιώτη Παναγιωτουνάκο, στην κατά το άρθρο 7 του Ν. 3481/2006 έννοια της συντήρησης από τους ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού των οδών της αρμοδιότητάς τους, περιλαμβάνεται η αποκατάσταση των βλαβών του οδοστρώματος και των στοιχείων ασφαλείας της οδού (στηθαία, νησίδες ασφαλείας, σήμανση κ.ο.κ.).

Η αρμοδιότητα των ΟΤΑ Α' βαθμού για απομάκρυνση πάσης φύσεως αντικειμένων μετά την πρόκληση ατυχημάτων, απορρέει από τις διατάξεις των άρθρων 75 στοιχείο Ι. περίπτ. (β) αριθ. 4 και περίπτ. (γ) αριθ. 4 του Ν. 3463/2006, στις οποίες προβλέπεται αρμοδιότητα τους για την καθαριότητα των κοινοχρήστων χώρων περιλαμβανομένων των οδών, καθώς και για τη λήψη μέτρων για την αποφυγή δυσμενών επιδράσεων στην ασφάλεια της κυκλοφορίας, καθώς και από τις διατάξεις του άρθρου 10 παρ. 1 του Ν. 2969/1999 (ΚΟΚ), με τις οποίες ανατίθεται στις υπηρεσίες οι οποίες είναι αρμόδιες κατά το νόμο για τη συντήρηση των οδών και η αρμοδιότητα για την διασφάλιση και την επίβλεψη της απρόσκοπτης και ασφαλούς διεξαγωγής της κυκλοφορίας στις οδούς ευθύνης τους και την αποφυγή δημιουργίας κινδύνων ή ζημιών από τη δημόσια κυκλοφορία, σε τρίτα πρόσωπα ή σε έννομα αγαθά.

Οι αντίστοιχες αρμοδιότητες των ΟΤΑ Β' βαθμού για τις οδούς ευθύνης τους, απορρέουν από το συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 8 παρ. 1 του ΠΔ 30/1996 και του άρθρου 10 παρ. 1 του Ν. ~~2969~~ 2969/1999 (ΚΟΚ).

2. α. Κατά τη γνώμη του Νομικού Συμβούλου Νικολάου Μαυρίκα, με την οποία συντάχθηκε η εισηγήτρια Φωτεινή Δεδούση, Πρόεδρος ΝΣΚ (γνώμη χωρίς ψήφο), κατά τη ρητή διατύπωση της παρ. 4 του άρθρου 7 του Ν. 3481/2006, η αναφορά των ενεργειών και των μέτρων τα οποία περιλαμβάνονται στην έννοια της συντήρησης των οδών, είναι ενδεικτική *[(...)ως "συντήρηση" νοείται η αποκατάσταση των βλαβών του οδοστρώματος και των στοιχείων ασφαλείας της οδού (στηθαία, νησίδες ασφαλείας, σήμανση κ.ο.κ.)].*

Τούτο άλλωστε επαναλαμβάνεται στο σημείο Β.1. της με αριθμό Δ17α/06/52/Ν443/20.3.2007 απόφασης του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ, η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 7 του Ν. 3481/2006 [*«Στην έννοια της "συντήρησης" των οδών περιλαμβάνεται ιδίως: (...)»*].

Περαιτέρω, στο άρθρο 7 του Ν. 3481/2006 προβλέπεται η υποχρέωση συντήρησης εκ μέρους των οικείων φορέων, χωρίς να γίνεται διάκριση ως προς την αιτία πρόκλησης της φθοράς ή βλάβης του

οδοστρώματος ή την αιτία ύπαρξης του εμποδίου στην επιφάνεια της οδού.

Τέτοια διάκριση δεν γίνεται ούτε στις προεκτεθείσες διατάξεις διατάξεις των άρθρων 75 στοιχείο Ι. περίπτ. (β) αριθ. 4 και περίπτ. (γ) αριθ. 4 του Ν. 3463/2006 και 8 παρ. 1 του ΠΔ 30/1996 σε συνδυασμό με το άρθρο 10 παρ. 1 του Ν. ~~2969~~²⁹⁶⁹/1999 (ΚΟΚ), με τις οποίες ανατίθεται στις υπηρεσίες των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού αντιστοίχως, ως αρμόδιες κατά το νόμο για τη συντήρηση των οδών ευθύνης τους και η αρμοδιότητα για την διασφάλιση και την επίβλεψη της απρόσκοπτης και ασφαλούς διεξαγωγής της κυκλοφορίας στις οδούς ευθύνης τους και την αποφυγή δημιουργίας κινδύνων ή ζημιών από τη δημόσια κυκλοφορία, σε τρίτα πρόσωπα ή σε έννομα αγαθά.

Όπως δε γίνεται δεκτό, στην έννοια της συντήρησης και ανακαίνισης των κοινοχρήστων οδών περιλαμβάνεται η υποχρέωση διατήρησης της καλής κατάστασης του οδοστρώματος, αλλά και λήψης όλων των μέτρων τα οποία επιβάλλονται για την ασφαλή κυκλοφορία των κινουμένων με κάθε είδους οχήματα ή πεζή επί των οδών (Γνωμδ ΝΣΚ 57/2008, 136/2006).

β. Σημειώνεται ότι με την με αριθμό πρωτ. Δ17α/09/141/443/21.9.2006 εγκύκλιο του ΥΠΕΧΩΔΕ (ΕΓΚ 25/2006), η οποία απευθύνθηκε στους αρμόδιους φορείς μετά τη δημοσίευση του Ν. 3481/2006, επισημάνθηκε τόσο η διάκριση και ο χαρακτηρισμός, με το πλέγμα των διατάξεων του Ν. 3155/55 και του ΠΔ της 25/28.11.1929, των δημοσίων οδών της χώρας σε Εθνικές, Επαρχιακές και Δημοτικές - Κοινοτικές, ανάλογα με τη λειτουργία και τη σπουδαιότητα τους, όσο και ο καθορισμός των υπηρεσιών (κεντρική διοίκηση, ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού αντιστοίχως) οι οποίες είναι αρμόδιες για τη συντήρησή τους. Κατά την ίδια εγκύκλιο, στη συντήρηση εμπίπτει η λήψη όλων των καταλλήλων μέτρων για την διατήρηση των οδών σε κατάσταση που εγγυάται την ασφαλή και χωρίς προβλήματα λειτουργία τους και τη χρήση τους από τους διερχόμενους.

Σύμφωνα με το σημείο 5 της ίδιας εγκυκλίου, το δεύτερο σημαντικό σκέλος των ρυθμίσεων του Ν. 3481/2006, αφορά στον ακριβή προσδιορισμό των ενεργειών των αρμοδίων για τη συντήρηση των οδών υπηρεσιών, αλλά και της Ελληνικής Αστυνομίας και στην οριοθέτηση, με σαφήνεια, των υφισταμένων αρμοδιοτήτων, έτσι ώστε να είναι διακριτά τα όρια της ευθύνης ενός εκάστου των εμπλεκομένων οργάνων και να είναι εύκολο να διαπιστωθούν ενδεχόμενες παραλείψεις.

Επίσης, με την επακολουθήσασα εγκύκλιο του ΥΠΕΧΩΔΕ με αριθμό πρωτ. Δ17α/02/61/ΦΝ 433/ 17.4.2007 (ΦΕΚ Δ' 17) επισημάνθηκε στους αρμόδιους φορείς, ότι με την προαναφερόμενη απόφαση Δ17α/06/52/ΦΝ433/20.3.2007 του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ, η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 7 του Ν. 3481/2006, αναλύεται εκτενέστερα η έννοια της συντήρησης της οδού.

γ. Κατά συνέπεια, κατά την μειοψηφίσασα γνώμη στο ερώτημα το οποίο τίθεται εν προκειμένω, αρμόζει η απάντηση ότι, στην έννοια της συντήρησης των οδών, εμπίπτει η αποκατάσταση των βλαβών του οδοστρώματος και των στοιχείων ασφαλείας της οδού (στηθαία, νησίδες ασφαλείας, σήμανση κ.ο.κ.), όπως και ο καθαρισμός και η αποκατάσταση της επιφανείας των οδοστρωμάτων μετά την πρόκληση τροχαίων ατυχημάτων, καθώς και η απομάκρυνση πάσης φύσεως αντικειμένων επ' αυτών, στις περιπτώσεις που η αρμοδιότητα συντήρησης ανήκει σε ΟΤΑ Α' ή Β' βαθμού, σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν. 3481/2006 και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθείσες διατάξεις.

IV. Α. Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα προεκτεθέντα, το Τμήμα γνωμοδοτεί κατά πλειοψηφία, ότι στο ερώτημα που τίθεται με το με αριθμό 13393/4.3.2008 έγγραφο του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Εσωτερικών (Γενική Δ/ση Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Δ/ση Τεχνικών Υπηρεσιών), αρμόζει η απάντηση ότι, στην κατά το άρθρο 7 του Ν. 3481/2006, έννοια της συντήρησης από τους ΟΤΑ Α και Β' βαθμού των οδών της αρμοδιότητάς τους, περιλαμβάνεται η αποκατάσταση των βλαβών του οδοστρώματος και των στοιχείων ασφαλείας της οδού (στηθαία, νησίδες ασφαλείας, σήμανση κ.ο.κ.).

Η αρμοδιότητα των ΟΤΑ Α' βαθμού για απομάκρυνση πάσης φύσεως αντικειμένων μετά την πρόκληση ατυχημάτων, απορρέει από τις διατάξεις των άρθρων 75 στοιχείο Ι. περιπτ. (β) αριθ. 4 και περιπτ. (γ) αριθ. 4 του Ν. 3463/2006, στις οποίες προβλέπεται αρμοδιότητα τους για την καθαριότητα των κοινοχρήστων χώρων περιλαμβανομένων των οδών, καθώς και για τη λήψη μέτρων για την αποφυγή δυσμενών επιδράσεων στην ασφάλεια της κυκλοφορίας, καθώς και από τις διατάξεις του άρθρου 10 παρ. 1 του Ν. ~~2696~~/1999 (ΚΟΚ), με τις οποίες ανατίθεται στις υπηρεσίες οι οποίες είναι αρμόδιες κατά το νόμο για τη συντήρηση των οδών και η αρμοδιότητα για την διασφάλιση και την επίβλεψη της απρόσκοπτης και ασφαλούς διεξαγωγής της κυκλοφορίας στις οδούς ευθύνης τους και την αποφυγή δημιουργίας κινδύνων ή ζημιών από τη δημόσια κυκλοφορία, σε τρίτα πρόσωπα ή σε έννομα αγαθά.

Οι αντίστοιχες αρμοδιότητες των ΟΤΑ Β' βαθμού για τις οδούς ευθύνης τους, απορρέουν από το συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 8 παρ. 1 του ΠΔ 30/1996 και του άρθρου 10 παρ. 1 του Ν. ~~2696~~/1999 (ΚΟΚ).

Θεωρήθηκε,

Αθήνα 18/6/08

Ο Πρόεδρος

Γεώργιος Πουλάκας

Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Η Εισηγήτρια

Φωτεινή Δεδούση

Πάρεδρος ΝΣΚ

Γίνεται δεκτό

ΑΘΗΝΑ 22/7/2008

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΑΚΟΣ

Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΠΑΤ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Εισηγητής	Συμπρόεδρος	Διευθυντής	Γ. Διευθυντής
	ΔΑ 31	9/1	
Γ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ			